

"LA TRANSFERÈNCIA UNIVERSITÀRIA HA DIBUIXAT UN HORIZÓ EXPERANÇADOR PER A LA UIB"

CONVERGÈNCIA AMB EUROPA I EDUCACIÓ UNIVERSITÀRIA

Llorenç Huguet i Rotger
Rector de la UIB

Avui en dia, tothom parla de la convergència espanyola amb Europa i, per exemple, amb el món més ric i desenvolupat. De fet, totes les polítiques del vell continent van adreçades a assolir un objectiu bàsic: complir els preceptes del Tractat de Maastricht, base de la unió monetària. D'aquesta forma, es pretén reduir les diferències entre les nacions europees pel que fa als grans agregats macroeconòmics, observats essencialment des de l'angle més financer. No obstant això, la convergència presenta un prisma polièdric, que no únicament cal llegir des de la perspectiva estrictament economicista. Altres indicadors de caire social, laboral, educatiu i formatiu constitueixen ingredients rellevants, que els governs europeus no poden perdre de vista si volen, de debò, plantejar polítiques reals de convergència. En aquest aspecte, un dels factors determinants és, sens dubte, l'educació superior i, en particular, la formació universitària.

Sobre aquest punt, les comparacions entre Espanya i l'OCDE manifesten seriosos desequilibris. Algunes dades poden servir com a il·lustració. Per exemple, la despesa per alumne en ensenyament superior, mesurada en percentatge del PIB per capita, és del 66% a Austràlia, 62% als Estats Units, 54% al Canadà i 50% de mitjana als països de l'OCDE. A Espanya és del 31%,

mentre que a les Illes Balears, amb la renda per capita més elevada de l'Estat i una de les més importants en el rànquing de les regions europees, la inversió per estudiant universitari es tradueix en poc més del 12% del PIB per capita, és a dir, 38 punts per davall de l'OCDE i 19 de la resta d'Espanya. La xifra és patèticament espectacular i evidencia, un cop més, el pèssim finançament de la UIB. Les dades són tossudes i impertinents. Les ratios docents són igual-

La UIB treballa amb molts menys recursos humans que la resta de les universitats espanyoles

ment negatives per a la nostra universitat: 27 alumnes per professor, enfront dels 20 de la mitjana estatal i els 15 de l'OCDE. Les despeses de personal per professor a la UIB són també reduïdes, en relació a la resta de l'Estat: prop de quatre milions de pessetes de 1995 per a la nostra institució, enfront dels cinc milions de pessetes de 1992 (la qual cosa implica un major diferencial, atesa la inflació) per a les altres universitats. Endemés, les xifres són penalitzadores per a la UIB pel que fa al personal d'administració i serveis (PAS), ja que cadascun

d'aquests treballadors pot atendre 42 alumnes, mentre que a universitats de dimensions equiparables a la UIB les ratios són ben diferents: 27 alumnes per PAS en el cas de Cantàbria, 32 en el d'Alcalá de Henares i 22 a Còrdova, per posar tot just tres mostres orientatives. Les variables exposades no deixen lloc a dubte: la UIB treballa amb molts menys recursos humans -és a dir, professors i personal d'administració i serveis- que la resta de les universitats espanyoles, i es troba a molta distància d'altres institucions acadèmiques europees, ubicades en regions que, paradoxalment, tenen una renda per capita inferior a la de les Balears.

Històricament, les activitats productives a les nostres illes s'han caracteritzat per ser intenses en treball. Els sectors econòmics líders a les diferents etapes històriques han funcionat, sobretot, incorporant força de treball als processos productius, amb un component tecnològic escàs. El factor educatiu -en el sentit de formatiu de capital humà- era, doncs, irrellevant. Ara bé, la prolongació d'aquesta tendència pot col·locar les illes Balears en una posició difícil a mitjà i llarg termini. Indicadors molt recents delaten que un dels motors del nostre creixement econòmic, l'hoteleria, només compta amb un 2% d'universitaris. El percentatge d'estudiants d'ensenyaments su-

periors en d'altres parcel·les de l'aparell productiu insular és igualment esquitit: són els casos dels sectors de l'alimentació, el tèxtil, el calçat, la fusta i la pell, amb un 4,6%; el comerç, amb prop del 6%; i el transport i les comunicacions, amb un 8%. Preparació molt elemental per a uns reptes futurs que no seran fàcils.

Indicadors molt recents delaten que un dels motors del nostre creixement econòmic, l'hoteleria, només compta amb un 2% d'universitaris

En unes coordenades econòmiques de mundialització i d'elevada competitivitat, on la convergència amb Europa ens haurà d'abocar a una major especialització -amb forts competidors en el sector turístic, no ho oblidem-, no hi ha cap mena de dubte que el nostre desenvolupament s'hauria d'afinar molt més, amb l'objectiu de créixer no tant extensivament com intensivament. Però assolir aquest objectiu passa per un increment important a la despesa educativa. Les comparacions segueixen essent importants. El 1994, el Ministeri d'Educació i Ciència assenyalava que Espanya arribaria, l'any 2003, a una posició equivalent a la inversió mitjana en educació superior en percentatge de PIB dels països de l'OCDE (en concret, l'1,5%), sempre que s'incrementassin en un 50% els fons consagrats a l'educació superior. Tal opció es prenía com una premissa bàsica i factible, d'enorme transcendència sobre l'estructura econòmica de l'Estat i, per extensió, de les Balears. Actualment la despesa espanyola en educació superior és l'1% del PIB. Fent un simple exercici especulatiu, una inversió consemblant per a les illes Balears, atenent que el seu PIB s'acosta als dos bilions de pessetes, ens situaria a hores d'ara en un escenari que multiplicaria notablement les partides que rep ara mateix la UIB.

Ara bé, tot i amb aquesta penúria econòmica, la UIB s'ha consolidat com una de les universitats més competitives de l'Estat -fet reconegut pel Ministeri d'Educació mateix-, la qual cosa vol dir que el personal de la nostra universitat ha substituït l'escàs pressupost del qual gaudeix per esforços ingents i dedicacions decidides dels seus membres. Això afecta tant la docència (tot i la massificació de certs estudis), com la investigació (la UIB compta amb equips de recerca líders en camps ben definits, tant en el terreny de les ciències com de les humanitats) i al personal d'administració i serveis (malgrat ser una de les universitats pitjor dotades en aquest aspecte). En definitiva, allò que volem remarcar, una vegada més, és que la UIB necessita un

ció força superior, en el present exercici, a la dotació fins ara disponible. Hem passat d'una transferència nominativa de poc més de 3.000 milions de pessetes a una partida de 3.746 milions; al mateix temps, obtindrem en aquest any una inversió nominativa (és a dir, gestionada de forma directa per la UIB) de 557 milions, mentre la inversió plurianual en mans del Govern Balear es xifra en 197 milions. Tot plegat, els 4.500 milions que representa el muntant de la transferència. Un avanç important que cal atribuir tant a la negociació duta a terme a Madrid per part del Govern Balear com per l'esforç analític i explicatiu sustentat sobre el rigor, la minuciositat i la transparència informativa atribuïbles a la UIB. Aquests fonaments s'han de refermar

esforç important de finançament que haurien d'assumir tant el Govern Central com el Govern Balear i el agents econòmics que creguin, de veritat, que la inversió en educació superior té un cost d'oportunitat molt baix i és un actiu impagable per les seves repercussions positives en el futur. Val a dir que la transferència universitària ha dibuixat un horitzó esperançador, des del moment en què la UIB ha rebut una assigna-

i haurien de constituir un bon punt de partida per tal que la UIB i la Comunitat Autònoma es col·loquin en una palestra privilegiada en el concert educatiu a l'Europa dels pobles. Perquè una educació superior, pública i de qualitat, és un dels instruments més sòlids i eficients per convergir amb les societats que ens serveixen com a referència i mirall. □